

† Ivan Tomšič.

In zopet učitelj! — Zadnjega četrta leta je smrt prav čutno posegla s svojo koso med vrste učiteljev in moža za možem je iztrgala iz naše srede. V Pragi je umrl nadarjeni pesnik-učitelj Jožef Freuensfeld, v Kranji nadučitelj Miha Kuster in vpokojeni učitelj Jakob Ukmar, v Ljubljani Podraški učitelj Anton Jakše in v deželni bolnici učitelj v Kamni Gorici Andrej Jekovec, v Kropi nadučitelj Marko Kovšca, v Planini vpokojeni učitelj Ivan Juvánee, v Tunjicah Ivan Ferlan, v Veliki Dolini Ferdo Strel, v Zagradci Anton Vrančič, v Ljubljani pa — Ivan Tomšič.

Ko človek bere to dolgo vrsto imen, katera so nosili v življenji možjé, živeči in delujoči s pravim navdušenjem za svoj stan, tedaj mu resnično napolni dušo žalost, in zamisli se v polupretekle čase, ko je še vsak izmed njih delal na svojem mestu ter morda snoval v svojem duhu lepe načrte, s katerimi bode lahko več dosegel in lažje pripomogel ljudstvu do omike in blagostanja. Ali teh mož ni več! Bodisi! — Vsak je zaslužil svoj pokoj — le ona praznota v našem številu boli vsakoga, zakaj težko je najti takim izgubam vrednega in primernega nadomestila.

Po malone jednoletnem bolehanji, katero se je v zadnjem času izpremenilo v pravo muko in trpljenje, je umrl v 17. dan mal. travna t. l. v Ljubljani Ivan Tomšič, katerega ime pozna vsak, kdor se količkaj peča z našo književnostjo.

Ivan Tomšič se je porodil 4. grudna 1838. l. v Vinici med Belokranjci na Dolenjskem, kjer je njegov oče Bernard učiteljeval. Bernard Tomšič je bil sam pisatelj ter je dopisoval raznim nemškimi in slovenskim časopisom, takisto njegov brat Emanuel. Ivanov oče je bil vesten, marljiv in strog učitelj, torej je bil Ivan s svojim bratom Ljudevitom kár najbolje vzgojen. Izvestno pa je na mlado Ivanovo dušo vplival tudi oni lepi Belokranjski svet, prijazna Vinica s svojim temnim, starim gradom, pod katerim teče v široki strugi Kolpa, in na nje drugi strani dolga, jednakolična ravnina Hrvaške zemlje. Vse to čarobno stvarstvo božje je vzbudilo v njem gorko ljubezen do ródne zemlje in do materine besede, katere ni zatajil nikdar v svojem življenji, katere ni vedno bolj in bolj razvnel samó v svojem srci, nego tudi v srcih slovenske mladine.

Na Vinici je dovršil 1. in 2. razred ljudske šole, potem je pa s pomočjo A. Zamejčeve in dr. J. Bleiweisovo prišel v Ljubljano, kjer je v letu 1860. končal svoje studije. Njegova prva služba je bila v Trziči, kjer je bil učitelj do 1868. leta. Svojega službovanja v Trziči se je še pozneje spominjal v Letopisu Matice Slovenske, kjer je l. 1884. opisal: Znamenitosti v Trziči na Gorenjskem iz francoske dobe. Iz Trziča se je preselil v Ljubljano na normalko ali sedanjo c. kr. vadnico. Od l. 1868. pa do svoje bolezni je neprestano deloval na tem zavodu kot dober učitelj, proste ure pa je uporabljal v spisovanju knjig in v urejevanju svojega lista „Vrtca“. Poleg tega je bil marljiv odbornik raznim društvom in mestni odbornik Ljubljanski ter c. kr. okrajni šolski nadzornik za Ljubljansko okolico.

Več, kakor s svojo ljubeznivo, iskreno besedo v šoli, je storil s svojim peresom, katero se mu ni nikdar skrhalo. Kot vrl, izvrsten učitelj je prezrl vse življenje mlade, neizkušene otroške duše, zatorej je tudi največ spisov za mladino, katero je najraje nazival „nežno slovensko mladino“, pošiljal med svet. Monumentalno delo njegovih rok je „Vrtec“ — ta neizčrpni vir otroške poezije, bujne domišljije mladih sre, vir moške zrelosti mladih duš, kažipot omahujočim nogam otroškim, katere skuša podreti nasilni val razbrzdanega življenja, knjiga modrosti in vsakdanjosti, veselosti in žalosti, šale in resnice! Vse to velikansko delo je nakopičeno v 23. letnikih Vrtčevih, katero so nanosili skupaj zreli možje, katero je on uvrstil in razporedil in marsikatero praznoto sam popolnil. Kakor bučele ob cvetji so se nabirali ob Vrteci stari in mladi pisatelji in pesniki in donašali gradivo, s katerimi si sezidaj otrokovo srce močan zid, skozi katerega ne pride nikdar zla beseda ni zla misel v njega svetišče! Odpri katerikoli letnik, malone na vsaki strani najdeš spis Tomšičevega peresa. Pisal je za list izvirne povesti in pesmi, prevajal iz češčine, hrvaščine in nemščine, pilil in popravljaval slabo blagó — storil je vse, kar se mu je zdelo najboljše za Vrtec. In celó, ko je — rekli bi — gledal Tomšič smrti v koščen obraz, ni dal Vrteca iz rok, dokler mu ga ni sama iztrgala. Tako je bilo mogoče, da si je pridobil Vrtec mnogo prijateljev in da je preživel svojega skrbnega očeta!

Ko bi Tomšič ničesar drugega ne storil, kakor zalagal in izdajal Vrtec, bi si oslavlil svoje imé. Ali poleg Vrteca je

izdal mnogo drugih knjig in dopisoval drugim listom. Prvič se je oglasil l. 1855. v Šolskem Prijatelji. Vánj je pridno pisal in tudi Zgodnji Danici pošiljal svoje spise (največ nabožne vsebine). Leta 1863. je stopil v kolo sotrudnikov Učiteljskega Tovariša, katerega je leto za letom zalagal s pedagoškimi razpravami. Pisal je v Slovenski Glasnik, v Primorskega Ilirjana in Primorca, v Novice in v Besednik.

Preprostemu ljudstvu je spisal l. 1867. knjigo o sadjereji, l. 1870. knjigo o poljedelstvu. Slovenski mladini je podaril v letu 1866. Zlate orehe, katere je v drugem natisku izdal l. 1888. Za Zlatimi orehi je prišel njegov ABC v podobah in besedah, potem Prirodoslovje v podobah in l. 1870. Vošilna knjižica. Za to je pisal leto za letom knjigo za knjigo: Nazorni nauk za slovensko mladost, Krištofa Šmida sto malih pripovedek, Gledališke igre za slovensko mladino, Knjižnica slovenskej mladini (3 zvezki), Habsburški rod, Cesar Franc Jožef I., Nazorni nauk za slovensko mladino (druga knjiga), itd., itd *)

Iz teh kratkih podatkov je razvidno, da ni pokojni Tomšić zakopal svojih talentov, nego da je vrlo pridno delal ter vsako prosto uro uporabil v korist in napredek književnosti naši. Vsega skupaj je napisal, priredil ali poslovenil do 30 knjig, v Letopise Matice Slovenske pa je sestavljal 18 let Bibliografijo Slovensko. To izredno, vzorno njega delovanje v šoli in na književnem polji je odlikoval cesar sam, ko mu je podaril leta 1883. zlati križec za zasluge. In ta zlati križec je resnično kitil prsi, v katerih je bilo srce blago in vneto za svoj dom in národ in za blaginjo njega mladine!

Tomšić je bil vzor-učitelj — s tem je vse povedano!

Med svojimi tovariši je bil vesel, odkritosrčen in zabaven. Priljubil se je vsakemu, kdor je količkaj ž njim občeval. Ta svoj veselí, odkriti značaj je ohranil do zadnjega časa, dokler ni Bog upihnil luč njega življenju ter ga takó vzel žalujoči rodbini in vsemu slovenskemu narodu.

Njegov pogreb je bil veličasten. Dási je bilo vreme povsem neugodno, vendar se je nabralo ob njega krsti lepo število tovarišev iz mesta in okolice, spremili so ga k zadnjemu počitku zastopniki mestne občine Ljubljanske z gospodom županom

*) Svoje bralce opozarjamo na Marnovo knjigo Slovensko, Uč. Tovariš l. 1891., str. 278., 295. in 314.

na čelu, srednješolski ravnatelji s svojimi učiteljskimi zbori, udje c. kr. deželnega, mestnega in okrajnega šolskega sveta, deželni odborniki, odborniki Matice Slovenske, učenci c. kr. vadnice, učiteljski kandidati in nebrojna množica občinstva. Na krsto so položili vence učitelji Ljubljanske okolice, mestni učitelji, mestni zastop, c. kr. okrajni šolski svet, učiteljstvo c. kr. pripravnice, Matica Slovenska in mnogo njegovih ožjih prijateljev. Pred hišo in v cerkvi sv. Krištofa so zapeli gg. učiteljskiščeniki dve žalostinki, potem pa se je zagrnil grob nad možem, čegar spomin ne zamrè v knjigi slovenske besede!

Dné 23. mal. travna je daroval g. prof. A. Kržič v cerkvi Srca Jezusovega slovesno črno sv. mašo za pokojnika, pri kateri so peli pripravniki in katere so se udeležili vsi gg. profesorji in učitelji s svojimi učenci, g. deželni šolski nadzornik J. Šuman in Tomšičeva obitelj. In tedaj je iz src bivših mu učencev plavala vroča molitev pred božji stol in je prosila plačila njega delu.

Takisto želimo mi: Mir in pokoj njega plemeniti duši!

E. Gangl.

Nazorni nauk v spodnjih oddelkih ljudske šole.

Nazorni nauk ima nalog, da otroka uči ogledovati in opazovati, da potem pridobljene predočbe ureja in nove ustvarja. Nazorni nauk pa mora — posebno pri prvencih — otroka vaditi, da opazuje in pre-mišljuje bolj znamenite stvari, t. j. take, ki so pri poznejem pouku važne in da se s tem stavi prava, trdna podstava vsemu nadaljevalnemu poučevanju. — Vsi boljši pedagogi trdijo: „Poučuj nazorno!“ Že slavni Amos Komenski l. 1650. je govoril v poočitovanji, da naj namreč učitelj poučuje tako, da morejo učenci nauk videti, t. j. z vsemi svojimi čuti vzprejeti. On je tedaj prvi sprožil misel o nazornem nauku. Temu pedagogu pridružil se je tudi Pestalozzi in je pripomogel, da se je po ljudskih šolah nazorno poučevalo. Rekel je: „Ako se vprašam, kaj sem li storil za boljše poučevanje, — vidim, da sem poglavito navodilo vsemu poučevanju odmenil — nazorni nauk.“ Naš nepozabljivi slovenski pedagog Anton Slomšek je s svojimi raznimi pedagogičnimi spisi, posebno pa s knjigo: „Blaže in Nežica v nedeljski šoli“ kazal, kako važen je pri poučevanju nazorni nauk.

Sedanji učitelji in učiteljice tudi spoznamo in se trdno držimo načela, da se mora pred vsem nazorno poučevati, toda hodimo pri tem